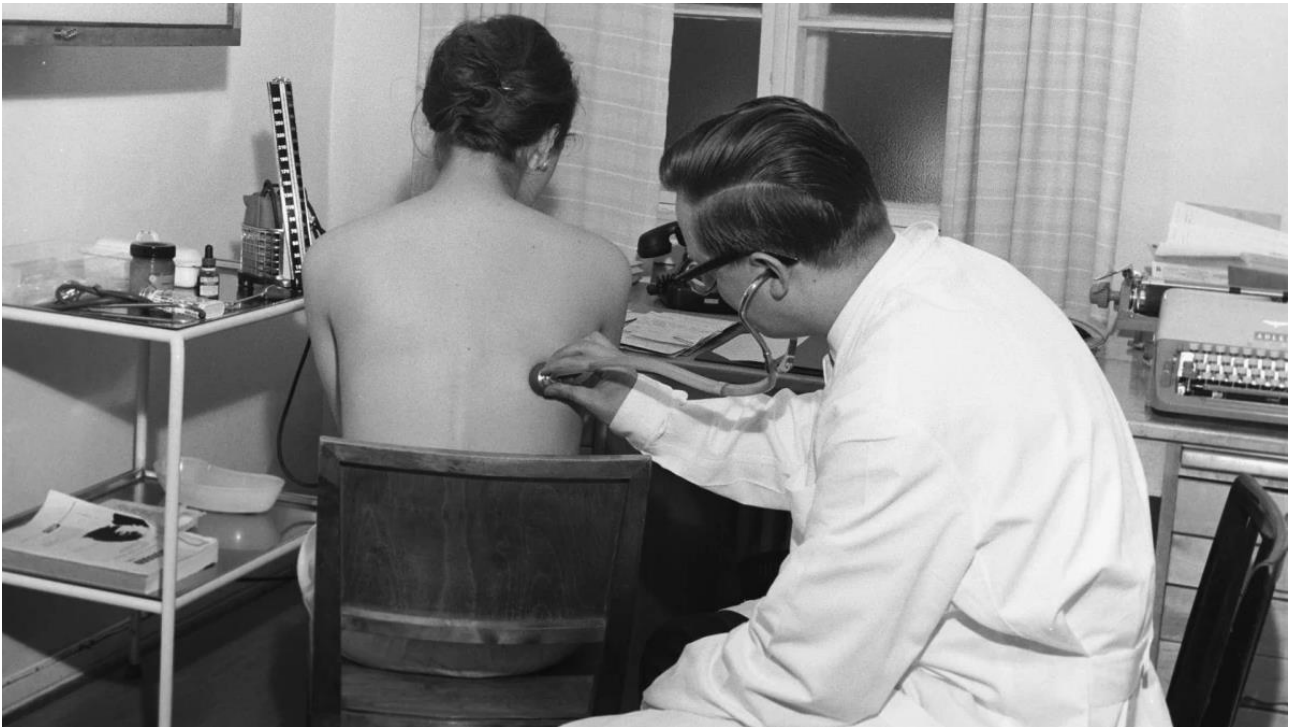

Flinkkilä & Tastula: Joulumerkkikodin vauva kiintyi perheen sijasta hoitajaansa

Lääkäri tutkii potilasta vastaanotolla. Kuva: Erkki Suonio

[RITA TRÖTSCHKES](#)

Vastasyntyneitä eristettiin tuberkuloosia sairastavista perheistä erottamalla vauva jo synnytyslaitoksella äidistään.

Vauvoja kiidätettiin laitokselta varta vasten perustettuihin joulumerkkikoteihin, missä lastenhoitajat huolehtivat pienokaisista.

Hoitokotien haasteena oli se, että vauvat kiintyivät perheen sijasta hoitajiinsa.

- Itse ajattelin, että vauvan erottaminen äidistä oli vauvan pelastamista. Jos perheen muut lapset olivat saaneet tartunnan ja kuolleet, oli vastasyntyneen vauvan eristäminen elintärkeää, sanoo 87-vuotias lastenhoitajana joulumerkkikodeissa toiminut **Maire Schulman**.

Vaikka erottaminen tuntuikin äideistä julmalta, välttyi moni lapsi todennäköisesti kuolemalta joulumerkkikodin ansiosta.

Tuberkuloosi oli vaarallinen sairaus 1900-luvun puolivälissä Suomessa. Tuhansia suomalaisia sairastui ja kuoli tautiin.

Kiitolliset vanhemmat hakivat pienokaisensa

Maire Schulman muistelee, että hänestä tuntui haikealta, kun vauva lopulta haettiin kotiin sairauden väistyttyä. Vanhemmat olivat tietysti onnellisia, kun saivat lapsensa takaisin.

- Vaikeinta oli se, kun vein kerran lapsen Iisalmeen tämän kotiin asti. Vuoden vanha lapsi ei olisi halunnut erota minusta ollenkaan ja vierasti omia vanhempiaan.

- Minusta meille hoitajille oli helpompaa se, että vanhemmat itse hakivat lapsensa joulumerkkikodista, sanoo Schulman.

Lastenhoitajana toiminut Maire Schulman toinen vasemmalta Tampereen joulumerkkikodissa 1952-1953 Kuva: Filha ry arkisto.

Tuberkuloosin ehkäisyä ja hyvää hoitoa

Suomen Tuberkuloosin Vastustamisyhdistys perusti vuonna 1936 ensimmäisen joulumerkkikodin Tampereelle.

Kaikkiaan Tampereen joulumerkkikodissa oli hoidettavana lähes 2500 lasta.

- Vauvoja syötettiin neljän tunnein välein, vaihdettiin puhtaisiin, jumppautettiin ja pidettiin sylissä, kertoo Maire Schulman, joka toimi lastenhoitajana Tampereen joulumerkkikodissa 1950-luvulla.

- Öisin valvoi yksi lastenhoitaja vuorollaan. Joulumerkkikodeissa oli oma lääkäri, joka hoiti Calmette-rokotukset.

Rokotukset aloitettiin Suomessa 15.6.1940. Yli kolmekiloiset vauvat rokotettiin heti lapsen tultua joulumerkkikotiin.

Mikä on joulumerkin idea?

Joulumerkkikodit saivat nimensä siitä, että niiden perustamista ja toimintaa rahoitettiin jouluaiheisten merkkien myynnistä kertyneillä varoilla. Merkit olivat postimerkkien rinnalle liimattavia merkkejä.

Tuberkuloosin Vastustamisyhdistys perusti joulumerkkikoteja myös Kuopioon, Ouluun ja Pälkäneelle. Niihin sijoitettiin 1930-1970-luvuilla syntyneitä välittömän tuberkuloositartunnan vaarassa olevien perheiden lapsia.

Kuopion joulumerkkikoti

Vuonna 1954 Maire Schulman sai puhelun Kuopion joulumerkkikodin johtaja Kaisa Saariselta, joka pyysi Maire Schulmania töihin Kuopioon. Joulumerkkikoti oli siellä vielä rakennusvaiheessa.

- Koska olen Iisalmesta kotoisin, halusin mielelläni palata takaisin Savoan.
- Toiset lapset viipyivät meillä lähes vuoden, toiset muutamasta kuukaudesta puoleen vuoteen - sen mukaan miten kotona oli mahdollista järjestää jatkohoito, kuvailee Schulman.
- Lapsia syötettiin yksi kerrallaan, ja heidän kanssa seurusteltiin.

Maire Schulman ehti olla Tampereen joulumerkkikodissa 1,5 vuotta töissä ja Kuopiossa siihen asti, kunnes joulumerkkikoti voitiin sulkea.

Paljon ehdittiin hoitaa

Kuopion joulumerkkikotiin rakennettiin vastasyntyneitä varten 10 pikkuhuonetta, joissa kukin tulokas viipyi omassa huoneessa eristettynä jonkin aikaa. Kuopiossa oli kaikkiaan kaksi osastoa 25 vauvalle, kertoo Maire Schulman.

- Rakennuksen pituussuunnassa oli koko talonmittainen parveke, jossa lapsia nukutettiin päiväunille.
- Muutamasta jopa vuoden hoitoa tarvinneesta tuli lempilapsiani, mutta toki kaikki lapset hoidettiin samantarvoisesti, korostaa Maire Schulman.

Lapsia syötettiin hyvin

- Rintamaitoa saatiin äidinmaitokeskuksesta Lastenlinnasta. Sitä annettiin ihan pienimmille.
- Maitokeittiössä valmistettiin myös kauralimaa, johon sekoitettiin tavallista maitoa. Sitä annettiin isommille vauvoille.
- Isoimmille lapsille annettiin vastaavaa maitoruokaa, joka suurustettiin vehnä jauhoilla sekä raasteita ja soseita.

Valtaosa vauvojen tarvitsemasta maidosta kerättiin joka päivä lähiseudun imettäviltä äideiltä.

Esimerkiksi Tampereella oli oma äidinmaitokeskus. Se toimi vuosina 1938 – 1963, jonka jälkeen se siirtyi Tampereen keskussairaalaan.

Joukkoristiäiset

Joulumerkkikodissa järjestettiin ristiäisiä isolle määrälle kerralla.

- Vanhemmat laittoivat lapsensa mukaan nimitoiveen, mutta he eivät itse tietysti voineet osallistua ristiäisiin tartuntariskin vuoksi.
- Vanhemmat kävivät hyvin harvoin katsomassa lapsiaan, sillä lapsia sai katsoa vain ikkunalasin lävitse. Vauvaa ei voinut antaa syliin.
- Lapsia kastettiin aina useampi kerralla, ja Kuopion hiippakunnan piispa Sormunen kävi usein kuten myös Kuopion seurakunnan papit.

Lastenhoitajan työstä eläkkeelle

- Vähän ennen kuin Kuopion joulumerkkikoti suljettiin, lähdin Helsinkiin Lastenlinikalle töihin, mutta en oikein viihtynyt Helsingissä, sanoo Maire Schulman.
- Hakeuduin Rovaniemen lastensairaalaan töihin, sillä halusin asua lähempänä Lappia, missä kävin paljon eräretkillä.
- Kun vanhempani ikääntyivät, muutin heidän lähelleen Kuusankoskelle pitääkseni heistä huolta. Tein vielä päiväkodissa töitä, kunnes jäin 30 vuotta sitten eläkkeelle.
- Vaikka minulle ei syntynyt omia lapsia, eikä minulla ei ollut aikaisempaa kokemusta lastenhoidosta ennen koulutuksen hankkimista, tuntui lastenhoitajan työ heti 1950-luvulla jo omalta alalta.

Linkit

[Joulumerkkikotilapset ry](#) Lisää tietoa ja paljon valokuvia.

[Elävä arkisto: Joulumerkkikoti pelasti tuberkuloosilta erottamalla vauvat vanhemmistaan](#)
[YLE Tiede: Tuberkuloosi tekee paluuta, lääkeresistenttikanta uhkaa viedä meidät takaisin 1900-luvulle](#)

Tämä artikkeli Ylen kotisivuilla:

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2018/02/12/flinkkila-tastula-joulumerkkikodin-vauva-kiintyi-perheen-sijasta-hoitajaansa>